

ΙΣΤΟΡΙΑ ΒΑΘΜΙΔΑ

«Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Προγράμματα Σπουδών
και το εκπαιδευτικό υλικό Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης»

MIS: 5035543

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ, ΤΕΧΝΙΚΕΣ, ΕΡΓΑΛΕΙΑ

- Η διδασκαλία της Ιστορίας, τις τελευταίες δεκαετίες, ακολουθεί νέες κατευθύνσεις και προοπτικές υπό την επίδραση των πορισμάτων της επιστημονικής έρευνας που διεξάγεται σε επίπεδο Διδακτικής της Ιστορίας, Παιδαγωγικής, Γνωσιακής Επιστήμης, Παιδοψυχολογίας.
- Στο πλαίσιο αυτό, η πρόσληψη του αντικειμένου της Ιστορίας από τον μαθητή όλο και περισσότερο τείνει να απομακρύνεται από τα μοντέλα αυτούσιας μεταφοράς γνώσεων από μία μοναδική πηγή, από τον καθηγητή-αυθεντία, και να στηρίζεται σε σύνθετες διαδικασίες οικοδόμησης της γνώσης:
- **ομαδοσυνεργατική-κοινωνική και διερευνητική διαδικασία ανάπτυξης της γνώσης** υπό την καθοδήγηση και τη διαρκή υποστήριξη εκ μέρους του εκπαιδευτικού.

- Η διδακτική πράξη στο πλαίσιο του σχολικού μαθήματος της Ιστορίας έχει ως αφετηρία τις πάσης φύσεως δεξιότητες, που οι μαθητές πρέπει να δομήσουν στο μάθημα της Ιστορίας σε αντιστοίχιση με τους διδακτικούς σκοπούς και στόχους της κάθε ενότητας του Προγράμματος Σπουδών, ενός κεφαλαίου ή μίας ωριαίας διδασκαλίας.
- Οι προτεινόμενες δραστηριότητες εμπλέκουν τους/τις μαθητές/ μαθήτριες στην προβληματική του ιστορικού περιεχομένου, ώστε να είναι σε θέση, με κλιμακούμενο τρόπο ανάλογα με την ηλικία τους, να μαθαίνουν αυτόνομα, αλλά και να συνεργάζονται, να επικοινωνούν, να διερευνούν και να ανακαλύπτουν τη γνώση.

- Βασικό μέλημα του εκπαιδευτικού πρέπει να είναι η προσαρμογή της διδασκαλίας στις γνωστικές ικανότητες και τις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών σε συνθήκες ενεργητικής μάθησης.
- Η προσπάθεια αύξησης της ενεργητικής συμμετοχής των μαθητών μπορεί να επιτευχθεί με ποικίλα διδακτικά μέσα και εργαλεία.
- Ο εκπαιδευτικός δύναται να επιλέξει εκείνα, ή έναν συνδυασμό εκείνων, που κατά την κρίση του ανταποκρίνονται καλύτερα στις εκάστοτε διαφορετικές απαιτήσεις της υπό διδασκαλία ενότητας και στις ιδιαιτερότητες της τάξης.
- Υπό την έννοια αυτή λαμβάνονται υπόψη τι κατέχει επαρκέστερα ο διδάσκων/η διδάσκουσα, τι ανταποκρίνεται περισσότερο στις δυνατότητες πρόσληψης των μαθητών/μαθητριών, τι επιτρέπουν οι συνθήκες (η υλικοτεχνική υποδομή, οι διαθέσιμες ώρες, η ύπαρξη χώρων ιστορικού ενδιαφέροντος, μουσείων, αρχαιολογικών χώρων, μνημείων κοντά στο σχολείο κτλ).

- Η **αφήγηση** (με έμφαση στην οπτική επαφή, στη γλώσσα του σώματος, στην κίνηση, στη μίμηση), ο **κατευθυνόμενος διάλογος** και οι **ερωτήσεις των εκπαιδευτικών προς την τάξη, λειτουργώντας συνδυαστικά**:
  - ✓ κινητοποιούν το ενδιαφέρον των μαθητών και εμπλέκουν το σύνολο της τάξης.
  - ✓ Ενεργοποιούν τη φαντασιακή ανάπλαση των γεγονότων του παρελθόντος.
  - ✓ εξοικειώνουν με την εργασία πάνω σε πηγές ποικίλης προέλευσης (βλέπε και παρακάτω).
  - ✓ λειτουργούν τεκμηριωτικά για την ιστορικότητα κάποιου γεγονότος, δεδομένου ότι με τη διασταύρωση ιστορικών ενδείξεων, προερχόμενων από πολλαπλές πηγές διαφορετικής φύσης, αυτό καθίσταται αυθεντικό.

- **Η μελέτη των πηγών:**
  - ✓ Ενισχύει τον διερευνητικό χαρακτήρα της μάθησης.
  - ✓ Καλλιεργεί την ιστορική σκέψη, καθώς οι μαθητές συνειδητοποιούν πως η γνώση που αποτυπώνεται στο εκπαιδευτικό υλικό είναι αποτέλεσμα έρευνας.
  - ✓ Δομεί δεξιότητες ορθής ακρόασης, κριτικής ανάγνωσης, ορθολογικής σκέψης, γραπτής σύνθεσης και μάθησης.

- Οι πηγές επιλέγονται με κριτήριο τις κλιμακούμενες, ανάλογα με την ηλικία τους, αντιληπτικές ικανότητες των μαθητών, την εγκυρότητά τους και την αντιστοίχισή τους με το περιεχόμενο και τους στόχους της υπό διδασκαλία ενότητας.
- Ο εκπαιδευτικός καλείται να δώσει συγκεκριμένες οδηγίες στους μαθητές για τον τρόπο με τον οποίο εκείνοι μπορούν να προσεγγίζουν και να αξιοποιούν διαφορετικά είδη πηγών, να θέτει ο ίδιος ερωτήματα πάνω στις πηγές και να ενθαρρύνει τους μαθητές, ανάλογα και πάλι με τις αντιληπτικές ικανότητες της ηλικίας τους, να θέτουν και οι ίδιοι τα δικά τους ερωτήματα.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΠΗΓΕΣ

Τα ερωτήματα μπορεί να αφορούν:

- Το είδος της πηγής
- Τον συντάκτη/δημιουργό και τον αποδέκτη της πηγής,
- Την πιθανή εμπλοκή του συντάκτη στα γεγονότα, τα συμφέροντά του, την οπτική γωνία, την ιδεολογία, τη στάση και τις αξίες του,
- Τον χρόνο και το ιστορικό πλαίσιο σύνταξης/δημιουργίας της πηγής,
- Τις πληροφορίες που μπορούμε να αντλήσουμε από την πηγή,
- Τις τυχόν ελλείψεις ή αποσιωπήσεις του κειμένου,
- Την αξιοπιστία της πηγής,
- Τη συσχέτισή της με άλλες πηγές για το ίδιο ιστορικό γεγονός ή φαινόμενο.

- Η σύνταξη ερωτημάτων και σχολίων καλεί τους μαθητές να «διαβάσουν» τις πηγές, να γράψουν, να σκεφθούν, να μιλήσουν πάνω σ' αυτές, σύμφωνα με συγκεκριμένες δραστηριότητες που τις συνοδεύουν.
- Η διδασκαλία με βάση τις πηγές δεν ακυρώνει τη χρήση αφηγηματικού λόγου εκ μέρους του εκπαιδευτικού .
- μετά από την ολοκλήρωση της μελέτης της κάθε πηγής, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να ανακεφαλαιώνει τα βασικά ευρήματα των μαθητών και να προσθέτει τυχόν παραλείψεις συνθέτοντας μία μικρή αφήγηση, η οποία όμως να προκύπτει από τη μελέτη των πηγών.
- Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές θα είναι σε θέση να παρακολουθήσουν την αφήγηση με ευκολία και αυξημένο ενδιαφέρον, έχοντας ήδη εξοικειωθεί με το θέμα μέσω της μελέτης των πηγών.

- Απαραίτητη θεωρείται σε κάθε διδακτική ενότητα η εξοικείωση των μαθητών με την έννοια του χρόνου και του χώρου, μέσα από την άσκησή τους στον χρονολογικό άξονα και τον χάρτη, καθώς και η εξοικείωσή τους με τους ιστορικούς όρους.
- προτείνεται η καταγραφή εννοιών-κλειδιών για κάθε ενότητα και η επεξήγησή τους.
- στο τέλος κάθε ενότητας οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν ποιο θέμα μελέτησαν, σε ποιο χρονικό και γεωγραφικό σημείο αυτό τοποθετείται και ποιες είναι οι βασικές έννοιες που σχετίζονται με αυτό.

- τα παιχνίδια ρόλων και οι προσομοιώσεις συγκεκριμένων γεγονότων ενθαρρύνουν τον αναστοχασμό των μαθητών συντελούν στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησής τους και καθιστούν δυνατή τη βιωματική πρόσληψη της γνώσης
- η χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (διαδίκτυο, λογισμικό σχετικό με την Ιστορία κ.α.) παρέχουν πλήθος δυνατοτήτων.
- η αξιοποίηση διαφόρων εποπτικών και οπτικοακουστικών μέσων (εικόνες, φωτογραφίες, παιδικά μυθιστορήματα και κόμικς, έντυπα και ηλεκτρονικά) διεγείρει τις αισθήσεις και τη φαντασία των μαθητών, βοηθώντας τους να κατανοήσουν καλύτερα τις ιστορικές έννοιες και τα ιστορικά γεγονότα.

- Η πραγματοποίηση διδακτικών επισκέψεων σε χώρους ιστορικού ενδιαφέροντος (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, αίθουσες τέχνης, πινακοθήκες κ.α.), ενισχύει το ενδιαφέρον των μαθητών και προάγει ενεργητικές διδακτικές τεχνικές και βιωματικές δράσεις.
- Επίσης, οι επιτόπιες επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους καθιστούν τη μάθηση εμπειρία μοναδική, καθώς είναι ερευνητική και πολυαισθητηριακή, και μπορεί να οργανωθεί από τον εκπαιδευτικό ως έρευνα δράσης.
- Απαραίτητη προϋπόθεση η έγκαιρη προετοιμασία των μαθητών και ο προσεκτικός σχεδιασμός της δράσης.

ΜΙΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ

- Η ποικιλότητα των διαθέσιμων μέσων, προσφέρει διευρυμένες δυνατότητες στον σύγχρονο εκπαιδευτικό.
- μπορεί όμως να λειτουργήσει αρνητικά, επιφέροντας το χάος και τη διάχυση, εάν αυτός δεν χρησιμοποιήσει την εμπειρία του, προκειμένου να εκτιμήσει το επίπεδο και να αξιολογήσει τις δυνατότητες των μαθητών του.
- Ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να έχει γνώση της προσωπικότητας και βαθιά ενσυναίσθηση των αναγκών των μαθητών του, προκειμένου να σχεδιάσει και να αναπτύξει ένα μάθημα προσαρμοσμένο στην ιδιαίτερη δική του τάξη.